

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Cap. 4. De consensu necessario ad matrimoniu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

DVBIUM VII.

Quomodo sponsalia transeant in Matrimonium?

57 **R**espondeo: Sponsalia transire in matrimonium per omnia signa externa exprimentia consensum de presenti. Debet tamen reuerà in utroque esse talis consensus, saltem virtualis, alioquin nulla signa externa sufficiunt; quamuis ex ipsis in foro externo poterit præsumi esse matrimonium.

Signa autem ista sunt varia. Primum: Verba de presenti; de quibus nullum est dubium.

1. Per verba de presenti,

58 2. Per copulam affectu maritali tentatam.

Secundum: Copula affectu maritali post sponsalia tentata; ut patet ex Capitulo, *Is qui fidem*, de Sponsalibus, etc.; cõmunis sententia Doctorum. Ratio est, quia contractis sponsalibus copula superueniens per se est sufficiens signum expressiuum consensuum in matrimonium; idque ex naturali rei conditione, non ex iure statuto vel præsumptione. Non enim Ius facere potest ut aliquod signum sit expressiuum aut non expressiuum consensuum, sed hoc pendet ex conditione naturali signorum. Hic tamen

Notandum est Primò: Hoc signum non esse sufficiens, nisi utraque pars liberè se aptet ad hunc complexum. Si enim sponsa importunitate quodammodo cogatur, non satis declarauit consensum maritalem; sed potius videbitur complexus fornicarius.

An hoc locum habeat post Concilium Trid.

Notandum Secundò: Hæc, & sequentia, intelligenda esse secundum Ius antiquum, vel ubi decretum Concilij Tridentini non est promulgatum: nam ubi hoc decretum semel promulgatum est, ibi non possunt villo modo sponsalia per copulam carnalem in matrimonium transire: eò quòd ad matrimonij contractum requiratur præsentia Parochi & duorum testium. Vnum tamen casum excipio, nempe quando matrimonium fuit contractum coram Parocho & testibus, sed suberat occultum impedimentum ex defectu ætatis, eò quòd altera pars non peruenisset ad pubertatem: tunc enim, sublato impedimento per accessum legitimæ ætatis, sponsalia illa per copulam transeunt in matrimonium. Vbi enim semel Parochus & testes adfuerunt matrimonio præsumpto, non necesse est amplius adesse, ut declarauit Pius V.

59 3. Per conatum ad copulam.

Tertium signum est Conatus ad copulam: per hunc enim sponsalia transeunt in matrimonium, quidquid aliqui senserint, inter quos Nauarrus & Sorus. Probatur: Quia conatus ad copulam, quando fit vtriusque pleno consensu, non minus est signum expressiuum consensuum in matrimonium, & affectus maritalis, quam copula consummata: quod enim hic non consummetur, non ex illorum voluntate pendet, sed ex aliquo naturali impedimento. Itaque hic defectus cum sit omnino præter illorum voluntatem, non impedit, quin ille conatus sit sufficiens signum consensuum: vnde facit, ut etiam sponsalia contracta per verba de futuro, in matrimonium transeant. Dices: Capitulo ultimo de Sponsalibus, dicitur conatum non sufficere, nisi adsit copula. Respondeo: Hoc intelligi debet de conatu, qui fit inuita & repugnante sponsa: hic enim non sufficit; ut sponsalia transeant in matrimonium; quia non exprimit consensum.

Quartum signum: Etiam oscula & tactus aliquando sufficiunt, ut sponsalia, quæ per verba de presenti contracta sunt inter impuberes, transeant in matrimonium; nempe si postquam ad pubertatem venerint, simul habitent, & talia vicissim permittant qualia inter solos coniuges solent. Ita Siluester, *Matrimonium* 2. quæst. 16. Probatur ex Capitulo vnicò de Desponsatione impuberum in 6. vbi dicitur, *Matrimonium contractum per verba de presenti inter impuberes, solum habere vim sponsalium, tamen lapsu temporis vsque ad pubertatem conualescere per copulam, aut per aliquem alium modum*. Vbi per aliquem alium modum videtur hunc modum complecti, ut explicat Glossa: nam hic modus satis explicat eos cõtinuare affectum maritalem, quem ab initio cum contraherent, habuerunt.

Aduerte tamen hoc signum non sufficere, ut sponsalia, facta per verba de futuro, in matrimonium transeant; nam in his non significant perfectionem affectus maritalis, qui nunquam fuit, sed potius presueuerant affectus futuri matrimonij. Si tamen reuerà sponsi, qui contraxerunt per verba de futuro, oscula & tactus inter se permittant affectu maritali, reuerà illorum sponsalia transibunt in matrimonium; quauis ex hoc nudo signo in foro externo contrarium iudicabitur, eò quòd hoc signum per se non sufficienter exprimat consensum maritalem in huiusmodi sponsis. Vide Siluestrum supra.

Quintum Signum: Solemnis traductio sponsæ in domum sponsi est etiam sufficiens, ut sponsalia in Matrimonium transeant. Vide Couar. 1. parte. cap. 4 §. 2. & colligitur ex lege *Mulierem, si de Ritum nuptiarum*. Ratio est, quia hæc traductio est signum expressiuum affectus maritalis.

Subarrhatio per anulum non est per se sufficiens ad hunc effectum, nisi alia signa accesserint; cõtra Couarruias contrarium insinuet. Ratio est, quia inter sponsos de futuro, sæpe solet interuenire, ut dent anulum alter alteri; vnde per se nõ significat affectum maritalem.

CAPVT IV.

De Consensu necessario ad Matrimonium?

DVBIUM I.

Qualis Consensus sit necessarius ad Matrimonium?

62 **R**espondeo: Ad Matrimonium Necessarius est consensus liber, de presenti, aliquo signo externo expressus. Prior pars patet ex Cap. *Cum locum*. & Cap. *Tua fraternitati*, de Sponsalibus. & Cap. *Sufficiat*. & Cap. *Si quippe*. 27. qu. 2. Ratio est; tum quia Matrimonium impedit Christi consilia, seu statum perfectionis, quæ, sicuti nemo cogi potest ut complectatur, ita neque ut se ad ea reddat inhabilem: tum quia coactio repugnat Matrimonij bonis; non enim seruabitur fides & amor coniugalis.

Dices; Potest quis rapi in seruitutem inuitus: ergo similiter poterit inuitus iungi matrimonio.

Respondeo: Esse disparem rationem: seruitus enim est poena, quæ propter peccatum infligitur; ita-

60 4. Per oscula & tactus.

61 5. Per traditionem sponsæ.

An & præsubarrhationem per anulum?

Consensus debet esse liber.

testi; status autē Matrimonij nō est pœna, sed iure naturali est status liber. Præterea, seruitus naturā suā non est insolubilis, sicut Matrimonium; nec requirit amorem inter feruum & Dominum, vti matrimonium inter coniuges.

Hinc sequitur, neminem qui vsu rationis careat, posse matrimonium contrahere, quia non habet liberum consensum.

Et exterius expressus.

Altera pars, scilicet *Hunc consensum debere esse expressum*: Patet, tum quia Matrimonium est Sacramentum, quod in signo externo consistit: tum quia est contractus inter homines, qui humano more sine signo externo fieri nequit; aliter enim mutui consensus non innotescunt.

DVBIVM II.

Virum nullo modo sine Consensu posui fieri Matrimonium?

63 Non potest id fieri humana auctoritate.

Respondeo, & Dico Primò: Nulla humana auctoritate fieri potest matrimonium sine consensu, siue vt est Sacramentum, siue vt est vinculum. Ratio est; quia Ecclesia non habet absolutū ius & dominium in hominum corpora, præsertim ad actum Matrimonij: cuius signum est, quod Ecclesia non possit coniugia separare quoad vinculum, etsi coniuges velint: ergo multò minùs poterit ea coniungere, si ipsi nolint.

Fieri id potest auctoritate diuina.

Dico Secundò: Per absolutam Dei potentiam fieri potest vinculum coniugale sine consensu coniugum. Ratio est; quia Deus potest tui corporis potestatem dare alteri, non minùs quam tu ipse; ac proinde non minùs eris obligatus alteri ad officium Matrimonij, quam si ipse consensisset. Hic tamen nullus erit contractus, de cuius ratione est consensus contrahentium. Potest tamē esse contractus Matrimonij per diuinam potentiā sine signo externo, si mutui consensus vltro citroque contrahentibus per reuelationem innotescant: nam signa externa non requiruntur in contractibus, nisi vt consensus vicissim innotescant, etsi Sotus contrarium tenere videatur dist. 27. quaest. 1. art. 3.

DVBIVM III.

Virum in matrimonio duo illi consensus debeant simul concurrere?

64 Consensus non debent simul actu existerre.

Respondeo, & Dico Primò: Non est necesse, vt duò illi consensus simul actu existentes concurrant. Vt patet in Matrimonio contracto per literas vel procuratores. Idem cernitur in alijs contractibus. Satis enim est, vt se vicissim determinent; quod fieri potest, etiamsi alterius consensus diu præcesserit, alterius postea sequatur, modò tamen prior nullo modo sit reuocatus aut obliuioni traditus. Ratio est: quia is, qui prior consensit, etiamsi nunc actu non consentiat, nec de eo cogitet, censetur tamen virtute in eodem consensu persistere, quamdiu tacitè vel expressè non reuocauit.

Si pars consensus simul lauit.

Dico Secundò: Si sponso consentiente, sponsa non consentit; vel contrā; idque vel quia voluit deliberare, vel certè, quia etsi exterius simulauerit se consentire, interius tamen consensum inhibuit, potest postea consentire & contractum perficere, etiamsi sponso nouū consensum non præ-

stet; modò tamen dum ipse consentiret, nullum intercesserit impedimentum. Sequitur ex dictis: quia sponso censetur in suo consensu, qui legitimus erat, perseverare. Nec refert, quod aliquot menses, aut etiam vnus vel alter annus interuenierint; vt rectè Sotus dist. 27. qu. 1. art. 3.

Dico Tertiò: Si suberat impedimentum, quando sponso consentit, accedente postea consensu sponsæ non efficitur matrimonium, etiamsi forte impedimentum tunc sit sublatum. Ratio est; quia sponsæ consensus non cadebat in materiam legitimam: vt, si sponsæ prior maritus alibi erat superstes; sponsa enim tunc non erat apta illi coniugio: quare consensus sponsi prior non potest concurrere ad contractum, sed alius de nouo præstari debet. Vide Sotum supra.

Si suberat impedimentum.

DVBIVM IV.

Quod sit obiectum consensus necessarii ad contractum matrimonij, in quod oporteat consentire?

Respondeo & Dico Primò: Obiectum, in quod formaliter sponsi consentiunt, non esse ipsam copulam coniugalem, sed mutuam corporum potestatem & veluti dominium. Patet ex Cap. *sufficiat*, & sequenti, 27. quaest. 2. Ratio est; quia essentia matrimonij consistit in mutua obligatione & potestate, vt supra dictum, non in ipsa copula: ergo consensus efficiens matrimonij, non est formaliter in copulā. Confirmatur ex alijs contractibus: nam in domus venditione non est necesse venditorem expressè consentire, vt emptor domo vtatur, sed solum vt potestatem seu dominium domus habeat.

65 Consensus hic ferunt in mutua obligationem.

Dico Secundò: Implicitè tamen seu virtute consentit in copulam: nempe, vt si coniux petat debitum, teneatur reddere. Ratio est; quia, qui tradit dominium rei, implicitè concedit vsum. Hinc sequitur non posse aliquid apponi in contractu, quod huic vsui repugnet; vt docent communiter Doctores, excepto Paludano dist. 30. qui putat esse Matrimonium etiamsi dicatur, *Ego te accipio in uxorem, absque tamen debiti reddendi obligatione*; vel, *si sis parata mecum viuere in perpetua continentia*.

Non in copulam, nisi implicitè.

Ratio ipsius est Primò: quia Matrimonio iā peracto coniuges possunt se obligare, sic vt alter alteri debitum reddere non teneatur: ergo etiam ante matrimonium contractum, vel in ipso matrimonij contractu. Secundò: quia sufficit, vt consentiant in finem secundarium, scilicet in fidem & domesticam consuetudinem. Sed contrarium est tenendum; & colligitur ex Apostolo 1. ad Cor. 7. *Mulier, inquit, sui corporis potestatem non habet, sed vir: & contra*. Vnde sequitur ad rationem matrimonij requiri mutuam corporis potestatem.

Sententia Paludani.

Ad primam rationem Paludani: Respondeo, Matrimonio iam contracto, possunt coniuges se obligare ad non petendum vel non reddendum debitum; nam possunt se mutuo priuare vsu matrimonij per alium contractum; in ipso tamen matrimonij contractu hoc fieri nequit: quia matrimonium est contractus inducens obligationem ad reddendum debitum: nam confert alteri absolutum ius & potestatem in corpus alterius. Obligare autem se ad reddendum debitum ea lege, vt alter non possit petere, nō est verè se obligare,

Solutio obiecto-nes Paludani.

G g g iij neque

neque est alteri verum & morale ius petendi dare. Patet exemplo: qui enim vendit domum, saltem implicite debet consentire, vt emptor ea vtatur si velit, alioqui non est vera venditio: & qui dat mutuum, debet consentire vt mutuatarius eo possit vt, alioqui non est mutuum; tamen post contractum possunt alio contractu conuenire, vt vt non liceat. Vide Couarr. 2. parte §. 1. nu. 5.

Ad Secundam rationem: Finis secundarius non sufficit ad rationem matrimonij, sed requiritur finis primarius.

DVBIVM V.

Virum conditio posita in contractu vitiet consensum?

66
Quibus
modis ali-
quid in
contra-
ctu
ponatur.

Notandum Primò: In contractu interdum aliquid poni tanquam causam, interdum vt demonstrationem, interdum tanquam modum seu sine, denique interdum tanquam conditionem.

Causa non suspendit consensum, sed solum explicat consensum motiuum: vt, *Contraho tecum, quia es nobilis, quia diues es &c.*

Demonstratio non suspendit, sed solum demonstrat aliquam qualitatem: vt *Contraho tecum, quia es diues, quia es nobilis, filia talis.*

Modus limitat quidem aliquo modo consensum, non tamen suspendit: vt, *Contraho tecum ea lege, vt sustentet matrem, tantam inferas dotem &c.*

67
Variæ con-
ditiones in
contra-
ctibus.

Conditio si de futuro sit, suspendit consensum: vt, *Contraho tecum, si sufficientem dotem dederit pater.* Si autem sit de presenti, vel de præterito, non suspendit.

Notandum Secundò: In contractibus varias posse apponi conditiones. Aliæ enim sunt necessariae; idque vel ex natura rei: vt, *Contraho tecum, si sol oriatur cras.* Vel ex suppositione: *Contraho tecum, si Antichristus veniet.*

Aliæ sunt impossibiles, idque vel ex natura rei: vt, *Contraho tecum, si luna caelo exciderit.* Vel ex statu contrahentis: vt si pauperula dicas, *Contraho tecum si milionem auroorum numeraueris.*

Aliæ sunt contingentes. Quarum quædam sunt contra substantiam Matrimonij: huiusmodi sunt, quæ sunt vel contra bonum prolis; vt, *Contraho tecum si sterilitatem procuraueris, si partum abiges.* Vel contra fidem: vt *Si te adulterandam tradideris, quidquid dicat Angelus, contra quem agit Couarruias n. 3. Vel contra insolubilitatem, seu contra rationem Sacramenti; vt, Contraho tecum vsque ad mortem parentum.*

Aliæ verò non sunt contra substantiam. Quarum quædam sunt turpes, quædam honestæ. Vide plura apud Couarr. 2. parte cap. 3. §. 1. nu. 1. 2. 3. His positis.

68
Conditio-
naria non
suspendit
nec vitiat
consensum.

Respondeo, & Dico Primò: Conditiones necessariae non vitiant consensum, etiam si sint de futuro. Ratio est; quia æquivalent presenti. Perinde enim est dicere, *Contraho tecum si sol oriatur cras,* & *Contraho tecum si est certum & determinatum quod oriatur:* atqui præsens conditio non suspendit contractum: ergo &c.

Notandum: Glossam in Cap. *Per tuas*, de Conditionibus appositis, existimare Matrimonium suspendi donec conditio impleatur. Sed contrarium est verius, vt ratio allata probat. Si tamen contrahens expressè intenderet modificare suum

consensum ad tempus futurum, neq; antea velle contractum esse validum, tunc ratione intentionis suspenderetur: sed hoc est præter naturam talis conditionis. Eadem est ratio conditionis, quæ ex suppositione est necessaria, idque ob certitudinem diuinæ reuelationis, propter quam censetur esse præsens.

Dico Secundò: Conditio impossibilis vitiat consensum, nisi ioco sit addita. Probatur; quia hæc conditio significat potius dissensum, quam consensum; vt patet ex modo communi loquendi, & ex cæteris contractibus. Dixi, *nisi ioco, si addita*, propter Cap. vltimū, de Conditionibus appositis, & communem Doctorum sententiam, qui docent conditiones impossibiles non vitare consensum aut contractum, eò quòd habeantur pro non adiectis: hoc enim non potest aliter rectè intelligi, quàm *tunc haberi pro non adiectis*, quando ex circumstantijs præsumitur esse ioco additas. Vide Couarr. 2. parte cap. 3. §. 2.

Dico Tertio: Conditiones, quæ sunt contra substantiam, seu contra bona Matrimonij, vitiant consensum. Patet Cap. vltimo, de Conditionibus appositis. Ratio est: quia cum Matrimonium essentialiter includat obligationem ad tria supra dicta, scilicet ad reddendum debitum in ordine ad concipiendam prolem, ad seruandam fidem, & insolubilem coniunctionem, substantia ipsius evertitur, si quis obligetur ad aliquid quod his repugnet. Sicut si quis profiteatur Religionem ea lege, vt non teneatur obedire Prælato, vel vt possit vti vxore, vel retinere proprium, irrita est professio; quia continet conditionem, quæ est contra substantiam Religionis.

Dices Primò: Quid si quis in contractu habeat animum non reddendi debitum, vel non seruandi fidem, estne irritus contractus?

Respondeo: Si intendat se obligare ad ea, quæ sunt matrimonij, valet matrimonium, quamuis animus ea præstandi desit. Ratio est; quia essentia vinculi Matrimonialis consistit in obligatione ad tria supra dicta, non autem in proposito ea præstandi: sicut votum, quod quis vouet sine animo explendi, validum est, modo verè intendat vouere seque obligare. Quòd si interius non consentiat in obligationem, etsi verba exterius proferat, irritum est siue votum, siue Matrimonium: pendet enim contractus ex consensu.

Dices Secundò: Quid si conditio illa contra substantiam seu bona matrimonij adiecta, sit de presenti.

Respondeo, Tunc non vitabit matrimonium, vt rectè Couarr. 2. parte, cap. 3. §. 1. nu. 12. modò non obliget se ad aliquid futurum, quod sit contra Matrimonij bonum: vt si dicat, *Contraho tecum, si procurasti tibi sterilitatem, si es adultera, validum est Matrimonium, si conditio inlit.*

Dico Quarto: Conditio turpis, quæ non est contra substantiam, si sit de futuro, suspendit matrimonium: vt, *Contraho tecum, si tecum furari volueris.* Probatur: Quia, si seriò addatur, indicat non adesse consensum, nisi ipsa posita; ergo suspendit. Si autem sit de presenti, non suspendit, sed est Matrimonium, si inlit. Non est, si non inlit. Nec obstat, quòd Cap. *Finali* dicitur, *conditionem turpem censeri pro non adiecta.* Hoc enim intelligendum est, si aliunde constet non esse seriò additam; sicut dictum est de conditione impossibili. Quod si seriò

69
Impossibi-
lis an, &
quando vi-
tiet.

70
Conditio,
que est co-
tra substan-
tiam, vitiat

Si habeat
animum non
reddendi
debitum,

Conditio
de presenti
non vitiat.

71
Turpis, vel
honestia, si
sit de futu-
ro suspendit
matrimo-
nium.

si serio fit addita, ante impletam conditionem non erit coram Deo Matrimonium, quiddam tandem præsumatur aut iudicetur in foro externo.

Dico Quintò: Condicio honesta de futuro suspendit Matrimonium. Patet ex Cap. *Super eo*, de Conditionibus appositis. De præsentibus non suspendit. Sed est

D V B I V M VI.

Verum iste consensus per verba de presenti, cum conditione de futuro, faciat Matrimonium simul ac ponitur conditio: An verò requiratur novus consensus expressus de presenti?

72
D. Thomas
requirit
nouum cō-
sensum.

Perique Doctores docent requiri nouum cōsensum. Ita D. Tho. hic. qu. 47. ar. 5. Ioannes Maior dist. 27. qu. 4. Victoria Relección de Matrimonio. Sotus dist. 29. q. 2. art. 1. Couar. 2. parte cap. 3. nu. 5. in principio.

Canonistæ
negant.

Verum communis sententia Canonistarum est in contrarium; vt idem Couarruias testatur; quã etiam tenet Nauarr. cap. 22. num. 63. Silvester Matrimonij 3. §. 6. Paludanus dist. 29. q. 4. a. 4. Gabriel dist. 28. in fine.

73
Sententia
Auctoris.

Respondeo: Si contrahentes exprimant, vel saltem intendant, vt contractus firmus sit posita conditione sine alio consensu, probabile est esse matrimonium statim posita conditione. Tenent Auctores secundæ sententiæ. Ratio est: nam in cæteris contractibus sub conditione initis, videmus eos statim conditione posita esse validos: ergo idem censendum de contractu matrimonij: neque enim est vlla ratio, cur illi validi sint, hic non sit.

Obiectio,
quod sacra-
mentum non
possit pen-
dere ex cō-
ditione
futura.

Dices Primò: Hic contractus est Sacramentum: at Sacramentum non potest esse pendens; vt patet in alijs Sacramentis: non enim Baptismus incipit esse Sacramentum ex aliqua conditione futura; sed statim, dum fit, est, vel non est Sacramentum. Confirmatur: quia si contractus incipit esse Sacramentum posita conditione, incipit tunc esse Sacramentum, quando non amplius est; quod est absurdum.

Soluitur,
& negatur.

Respondeo: Ratio Sacramenti debet sequi naturam rei, in qua ponitur. Quare, cum hoc Sacramentum ponatur in contractu, debet sequi naturam contractus. Dominus enim nihil mutauit circa contractum Matrimonij, sed solum constituit vt omnis talis contractus legitimus inter fideles initus, esset Sacramentum, vt supra dictum est ex Concilio Tridentino. Vnde, si postea conditione posita contractus Matrimonij efficitur validus (sicuti videmus in alijs contractibus) oportet etiam tunc sit Sacramentum: alioqui dabitur contractus coniugij inter fideles, qui non sit Sacramentum. Vnde nego Sacramentum non posse esse villo modo pendens ex cōditione futura, quãdo illa conditio est veluti pars & complementum illius signi sacramentalis. Simile est in Sacramento Confessionis, quod pendens est in ratione Sacramenti, donec absolutio accedat, quæ interdum post multos dies accedere potest: quã posita confessio primum habet rationem Sacramenti, estque causa gratiæ. Simile quoque esset si Deus instituisset Sacramentum Baptismi, vt conferret gratiam postmodum, idque sub aliqua conditione futura; vi-

A simili.

delicet si homo tunc ratum haberet quod ante susceperat. Tunc enim Baptismus non esset Sacramentum absolute, nisi posita illa prædicta conditione; sed tantisper esset Sacramentum pendens & conditionatum: posita tamen illa conditione, sine alia actione fieret signum absolutum & causa absoluta. Multò autem facilius id fieri potest in contractibus, qui sicut possunt esse causa sub conditione, ita etiam possunt esse signa sub conditione, vt manifestum est si contractus ad obligationem quam efficit, comparetur. Quòd si id fieri potest respectu obligationis, cur non etiam respectu gratiæ? Fateor tamen, id, quod omnino completum est, non posse esse pendens, sed necessario tunc habere rationem Sacramenti, dum aliquid eius est, vel nunquam: fieri enim nequit, vt postquam nihil eius est, incipiat esse Sacramentum, vt supra dictum est. Ad confirmationem supra positam:

Respondeo Negando Consequentiam: Contractus enim ille adhuc aliquo modo est, cum incipit existere conditio; nam conditio est pars contractus, pertinet ad eius substantiam: conditio enim impleta, si iungatur verbis contractus, significat præsentem consensum.

Dices Secundò, Capitulo *Per tuas*, de Conditionibus appositis, Pontifex talem contractum matrimonij sub conditione inity vocat sponsalia: ergo non est Matrimonium.

74
Obiectio
soluitur.

Respondeo: Vocat sponsalia ante impletam conditionem, non autem post impletam.

Dices Tertio, Capitulo *Super eo*, eodem titulo, Urbanus dicit, eos qui contraxerunt sub conditione, si pater consenserit, non esse cogendos ad contrahendum Matrimonium, nisi posita conditione: ergo sentit nondum esse Matrimonium. Et confirmatur. Nam ibidem dicit eundem consensum non esse habendum de presenti, qui licet per verba de presenti euidenter exprimatur, in alieno tamen arbitrio nondum habito ponitur.

Obiectio.

Respondeo: Fateor non esse Matrimonium ante positam conditionem, imò nec vim sponsalium habere absolute loquendo; & ideo non est quis cogendus: impleta autem conditione cogendus est, vt stet contractui. Vide Glossam in illa duo Capitula, Ad Confirmationem: Etsi ille consensus non censetur consensus de presenti ante positam conditionem, eã tamen posita censetur esse de presenti, vt rectè notat Glossa: existentia enim illius conditionis iuncta verbis contractus, significat præsentem consensum in Matrimonium: sicut enim consensus potest significari verbis, ita etiam significari potest aliquo signo externo ad id inlitturo ex conuentione contrahentium.

Soluitur.

Dices Quarto: Si quis contraxisset hoc modo cum vna: *Accipio te ex hoc tempore in meam uxorem, si pater consenserit*; & postea ante consensum patris contrahat absolute cum alia, validum erit Matrimonium: cum secunda; & accedente conditione prioris contractus, nihil fiet cum prima: ergo prior contractus non habebat vim matrimonij.

Obiectio.

Respondeo: Hinc rectè inferri non habuisse vim Matrimonij absolute ante conditionem impletam, imò ne sponsalium quidem de futuro; quia ex tali contractu cum priore, non esset ortum impedimentum publicæ honestatis; quod tamen vera sponsalia pariunt: vnde postea cum illis fore posset contrahere. Aduerte tamen eatenus hunc contractum habere vim sponsalium, quatenus accedente

Soluitur.

accedente copula affectu maritali, etiam ante cōpletam conditionem, transfret in matrimonium: vt apertè colligitur ex duobus Capitulis citatis.

75
Contrahēs
cum cōsan-
guinea si
Papa dis-
pensauerit.

Petes: Si quis contrahens cum consanguinea in quarto gradu, dicat: Contraho tecum ex nunc si Papa dispensauerit: vtrum postea conditione posita sit factum matrimonium, sine nouo consensu?

Respondeo: Probabilius videri esse matrimonium, modò expressè inter illos conuenerit, vt posita conditione censeantur absolute consensisse de presenti. Hanc sententiam docent plerique Lurisperiti citati à Couarruua p. 2. c. 3. num. 8. in principio. Addit autem Couarruuias esse hanc sententiam necessariò consequentem ex opinione Canonistarum. Et probari potest ratione supra facta ex alijs contractibus.

Dices Primò: Ista persona sunt inhabiles ad contrahendum matrimonium; ac proinde earum consensus non cadit in debitam materiam.

Respondeo: Etsi illa persona sint inhabiles ad contrahendum absolute, non tamen sunt inhabiles ad contrahendum conditionatè: sicuti filiusfamilias etsi sit inhabilis ad donandum absolute, non tamen est inhabilis ad donandum sub conditione, v. g. si parens consenserit: quo consensu posito donatio est valida sine noua actione. Ergo pari modo hic. Eadem est ratio in votis conditionatis, etiam si sint contra Iura: vt si Religiosus voueat longam aliquam peregrinationem contra regulam; tamè sub conditione, si Papa vel superior consenserit.

Dices Secundò: Conditio quam illi adiungunt est contra Ius: nam non est in potestate contrahentium, & ceteri debet impossibilis. Ob hanc rationem, quidam putant ne quidem sponsalia nasci ex tali contractu, aduentu conditionis. Ita Siluester Verbo *Matrimonium*, 3. q. 9. & Dominicus Soto dist. 29. q. 2. art. 1.

Respondeo: Conditio tunc non censetur impossibilis, quando Princeps solet eam concedere. Vnde cū Papa solet dispensare in 3. & 4. gradu, censetur hæc conditio possibilis.

Adde tamen: Etsi hæc sententia videatur probabilior & verior, tamen in praxi sequendum est id quod est securius; præsertim quando sine difficultate fieri potest. Vnde qui sub talibus conditionibus contraxissent, omnino inducendi sunt, vt posita conditione rursus contrahant.

DVBIVM VII.

Vtrum consensus metu extortus sufficiat ad Matrimonium?

76
Respondeo, Non sufficere; sed huiusmodi metum irritum reddere Matrimonium, si sit metus cadens in virum constantem, & ad extorquendum consensum iniquè incussus. Patet Capitulo, *Cum locum*, & Cap. *Consultationi*, de Sponsalibus.

Tria requisita vt metus cadens in constantem virum, reddat irritum matrimonium.

Notandum est Primò: Metum cadentem in constantem virum, esse metum grauis mali, qui prudentè virū meritò permoueat, v. g. ad matrimonium, tanquā ad minus malum. Talis est Primò: Metus mortis vel mutilationis. Secundò: seruitutis, verberum atrocium, longi exilij, longi carceris. Tertiò: amissionis status honorifici, iniquè nsa-

mia Iuris, amissionis omnium bonorum vel maioris partis, excommunicationis iniusta & difficultis sublatu. Quartò: Omnis metus, qui respectiue grauis meritò ceteri queat, quod prudens arbitrabitur. Quod enim est grauis metus puellæ, vel adolecenti, vel seni, non est grauis viro robusto & animoso. Vide Couarruuiā 2. parte cap. 3. §. 4. & Nauarrum cap. 22. nu. 51.

Notandum Secundò: Hunc metum debere esse incussum ad consensum eliciendū. Si enim aliunde proueniat, non irritat Matrimonium: vt si metu mortis ex tempestate concepto contrahas cum concubina, vel emittas votum Religionis, firmum est.

Notandum Tertiò: Hunc metum debere esse incussum iniquè, saltem respectu huius finis. Nam si iuste incutitur, non irritat Matrimonium: vt si quis per excommunicationem cogatur contrahere Matrimonium, vel quia sponsalia iurauit, vel propter copulam sub promissione matrimonij obtentam. Item si lex sit, vt qui virginem vitiauit, illam ducat, potest compelli etiā sub pœna mortis. Nec obstat, quod ait Couarruuias 2. parte, cap. 3. §. 5. nu. 7. metum irritare Matrimonium, etsi is, qui cogitur, metus causam dederit: quia fieri potest, vt quis causam dederit, & tamen iniuste cogatur; quia non cogitur ab eo cuius est compellere: vt si parens inuentum adolecentem cum filia, cogat contrahere (habetur casus iste in Cap. *Veniens*) alioqui minitans accusationem. Quamuis enim possit eum accusare absolute, non tamen potest minari accusationem eo fine vt consensum extorqueat: vnde hic metus est iniuste incussus respectu huius finis. Et sic intellige Cap. *Veniens*, 2. de Sponsalibus.

DVBIVM VIII.

Vtrum Matrimonium graui metu contractum, sit irritum Iure diuino naturali, an solum Ecclesiastico?

77
Q Vidam putant matrimonium graui metu contractum, esse irritum Iure diuino naturali. Ita Scotus dist. 29. ar. 2. Couarruuias 2. parte, cap. 3. §. 5. nu. 6. & infinat Nauarrus cap. 22. nu. 51. Ratio est; quia talis consensus metu extortus non est liber: matrimonium autem liberū consensum postulat. Ex quo fundamento Nauarrus censet, etiam Matrimonium, quod leui metu contractum est, esse irritum coram Deo, si metus iste contractui verè causam dederit; quod tamen in foro externo non præsumitur.

Sed communior sententia est, solum Iure Ecclesiastico irritum esse huiusmodi matrimonium. Ita Durandus dist. 29. qu. 2. Palud. ibidem q. 1. art. 2. Maior ibidem qu. 1. Sotus ibid. q. 1. ar. 3. & alij.

Respondeo & Dico Primò: Matrimonium ex graui metu contractum non est irritum præcisè defectu libertatis. Probat: quia contractus ex metu graui absolute est liber; nam per opus extali metu profectum possumus mereri & peccare: ergo non deest libertas Iure naturæ necessaria. Confir. ex Matrimonio contracto metu mortis in tempestate, vel instante prælio; vbi non est maior libertas, quàm si metus ad id esset incussus; æquè enim inuit facit.

Dico

77
Sententia
Scoti.

Comenior
sententia.

Matrimo-
nium metu
contractū
non est ir-
ritum defe-
ctu liber-
tatis.

78
Nec est ir-
ritum ob
iniuriam.

Dico Secundò: Verius & probabilius est talem contractum non esse irritum Iure naturæ ob iniuriam, sed solum esse irritandum.

Non esse irritum: Probatur Primò, quia contractus pendent ex intentione contrahentium: sed contrahens hic intendit verè se obligare alteri, qui iniuriam intulit: ergo se obligat. Dices; Alter non est capax iuris ex mea obligatione, eò quòd iniuriam intulit. Respondeo: Hoc verum non esse: nam possum me obligare ei, qui maximis me iniurijs affectit. Etsi enim ipse mihi vicissim ratione iniuriæ obligetur, nihil tamen refert quin possum me ipsi quoque obligare: nam mea obligatio non oritur ex actione iniuriola ipsius in me, neque per actionem illam ius acquirit in me, sed per meum voluntarium consensum verbis expressum.

Probatur Secundò: Matrimonium, leui metu per iniuriam extortum, est validum, iuxta communem sententiam: ergo ratione iniuriæ matrimonia metu extorta, Iure naturæ non sunt irrita. Patet consequentia, quia Ius naturæ non distinguit inter magnas & summās iniurias, quòd attinet ad vim irritandi. Si enim non irritat Matrimonium contractum metu amissionis: tertiæ partis bonorum, cur irritet contractum metu amissionis dimidiæ partis? Præsertim cum is qui tertiã partem metuit amittere, possit maiorem iniuriam pati, quàm alter; idque, vel quia tertia illa pars huius est maior, quàm dimidiã alterius; vel quia pluriã tertiam partem æstimat, quàm alter dimidiã; vel deniq; quia ab amico hanc iniuriam patitur, alter ab inimico.

Sed est iure
naturæ ir-
ritandum.

Altera Pars: quòd nimirum talis contractus Iure naturæ possit irritari seu rescindi, si solubilis sit: Probat, nam qui iniuriam intulit, tenetur alterum restituere in integrum, & ponere in ea libertate, in qua fuit ante illatam iniuriam; quã restitutione facta, nihil amplius ei debetur, si alter velit. Et quia hanc restitutionem alter potest exigere, idcirco si nolit is qui iniuriam intulit, eam præstare, potest vii compensatione rescisso contractu, eò quòd alter iniuste ei fuerit causa damni.

79
Est tamen
irritum iu-
re Ecclesia-
stico, & ci-
uili.

Dico Tertio: Matrimonium contractum metu graui ad id immisso, est irritum Iure Ecclesiastico & Ciuili: quod tamen Ius magis more receptum est, quàm scripto sancitum; vt Canones citati indicant. Probat: Quia, cum certum sit tale matrimonium esse irritum, & probauerimus non esse irritum Iure naturali, sequitur esse irritum Iure positiuo; non diuino, cum hoc nusquam extet, sed humano. Patet Cap. Cum locum. & Cap. Consultationi: quibus tamen locis non videtur condi nouum decretum, sed solum dicitur Tale Matrimonium esse irritum; & insinuat hoc Ius vsu & more in Ecclesia antè fuisse receptum, tanquam rationi naturali valde consentaneum. Cum enim matrimonium naturã suã sit insolubile, sit vt semel contractum, siue iure, siue iniuria, non possit dissolui, sicut possunt alij contractus. Vnde merito Ecclesia, vt huic tanto incommodo occurreret, statuit talẽ contractum ab initio esse irritum, & personas ad sic contrahendũ inhabiles. Simili modo irritauit etiam vota, qua simili metu fiunt, vt patet Cap. Periculum. De ijs quæ vi metusve causa fiunt: sicut enim potuit statuere ætatem vouendi, ita & modum, in cæteris contractibus hæc irritatio nõ erat necessaria, cum voluntate contrahentiu solui possint.

Ex dictis inferitur Primò: Metum reuerentialem dirimere matrimonium: vt si puella ob magnam reuerentiam patris, cui nullam ob causam audeat contradicere; consentiat. Ratio est: quia censetur metus grauis, vt rectè Nauarrus cap. 22. Enchiridij nu. 51. & Commentario 2. de Regularibus nu. vltimo. & Henriches lib. 1. de matrimonio cap. 9. Quod confirmatur: quia impedit professionẽ Religionis, vt docet Glosa in Cap. Præfens. 20. qu. 3. estque communis sententia Canonistarum, vt docet Couarru. 2. parte cap. 3. §. 6. Cur non etiam dirimat Matrimonium? cum ad Matrimonium non minor libertas requiratur, quàm ad professionem, vt idem Couarruias docet. Vnde non est facienda distinctio inter Matrimonium & professionem quoad metum reuerentialem, vt facit Glosa, & multi Canonistæ, contra quos agit Couarruias supra.

80
Metus re-
uerentialis
dirimit
matrimo-
nium.

Inferitur Secundò: Sponsalia metu graui contracta esse vel irrita, vel certè à parte quæ iniuriã passa est, posse irritari, nisi iuramento sint confirmata: tunc enim iuramentum est seruandum. Quod est contra Sotum dist. 29. qu. 1. ar. 3. qui putat huiusmodi iuramentum promissorium non obligare: Tum quia alias, inquit, non satis prospectum esset libertati matrimonij; tum quia promissio non obligat, ac proinde neque iuramentum firmans promissionem.

81
Metus gra-
uis dirimit
sponsalia.

Sed nostram sententiam, tanquam certam, docet Couarr. cap. 3. §. 5. nu. 4. Eaque probatur: Nam omne iuramentum de re licita & honesta, est obligatorium; illudq; solum non obligat, quod non est de actu virtutis: ergo tenetur illud seruare; quamuis non propter obligationem qua obstrictus est parti, tamen propter obligationem qua obstrictus est Deo. Iurauit enim se illam ducturum, si ipsa velit, & se ex parte sua non defuturum. Confirmatur; Si iurauit latroni soluturum me 100. quamuis ipsi non obliget, tamen teneor ratione iuramenti, cum iuramentum sit de actu virtutis.

Nisi sint
iurata.

Ad Primum Soti argumentum: Etsi promissio illa sit nulla, neque per se obliget; tamen quia honesta est, in tali casu necessariò est seruanda propter vinculum iuramenti.

Ad Secundum: Potest ille petere absolutio- nem iuramenti ab Episcopo, & tunc ad nihil tenetur.

Inferitur Tertio: Si cessante metu contrahas matrimonium, eò quòd existimes te per sponsalia metu contracta esse obligatum, erit validum matrimonium: nam metus iam cessauit. Et quamuis contractus ille fundetur in errore, non tamen error ille dirimit Matrimonium, cum non sit error circa personam, vel personæ conditionem.

82
Si metus
cessauerit.

D V B I V M IX.

Virum Matrimonium, quod diximus esse irritum, eò quòd sit metu graui contractum, accedente copula cum affectu Maritali, non confirmetur.

Respondeo, & Dico Primò: Certum est, si ideo quis attentet copulan, quòd putet præcedentem consensum fuisse validum, nõ esse Matrimonium. Ratio est; quia prior consensus, in quo fundatur iste complexus, nullam vim habuit; & per copulã non intendit de nouo contrahere, sed solum

83
Si male
putet præ-
cedentem
consensum
fuisse vali-
dum.

sed solum matrimonium, quod falso putat esse validum, consummare.

Si copula sit coacta
Dico Secundo: Si ipsa copula etiam esset coacta; ut, si quis coactus contrahere, statim cogereetur consummare, non esset Matrimonium, quamvis ille intenderet Matrimonium consummare. Est ferè consensus DD. Contrarium tenet Paludanus dist. 29. qu. 1. art. 4. Dominicus Soto dubitat. Sed probatur: Quia, si consensus expressus per verba de presenti, non facit Matrimonium, dum est coactus metu graui, neque copula coacta Matrimonium facit: magis enim videtur consentire, qui expresse consentit, quam qui implicite.

Nec obstat, quod hic non videatur esse metus cadens in constantem virum, qui nullo metu potest impelli in peccatum, ac proinde non videatur matrimonium impediri: nam reuera hic adest metus absolute grauis, quo presente Ecclesia irritat contractum matrimonij. Deinde etsi non sit vocandus metus cadens in constantem virum respectu illius copulae, quatenus est illicita; rectè tamen sic vocatur respectu eiusdem, quatenus est expressiua consensus maritalis: nam secundum rectam rationem propter talem metum consentit in matrimonium; quamvis non rectè consentiat in copulam carnalem.

Hæc copula dupliciter consistit.

Dices: Ecclesie leges non obligant in periculo mortis: ergo, cum lex irritans matrimonium metu contractum sit Ecclesiastica, cessabit eius vis in periculo mortis, ac proinde erit matrimonium.

84
Quæ leges Ecclesie in mortis periculo obligent.

Respondeo: Illæ leges cessant in tali periculo, quibus aliquid præcipitur vel vetatur; ut lex ieiunij, lex audiendi sacri. Secus est de legibus irritantibus, hæ enim non cessant ob periculum: ut lex illa, qua irritatur Matrimonium in 3. vel 4. gradu, non cessat ob mortis periculum; vnde non possum contrahere cum consanguinea ad mortem euitandam.

Quid faciet coactus ad copulam.

Petes: Quid faciet ergo, qui morte propofita cogitur contrahere, & mox consummare?

Respondeo: Vel moriendum esse illi: vel certè liberè consentiendum, id est, non ex metu; scilicet ita, ut si esset extra periculum, omnino vellet illam ducere.

D V B I V M X.

Vtrum requiratur consensus parentum, ut matrimonium valide contrahatur?

85
Affirmat Erasmus.

Erasmus in quodam colloquio putat requiri consensum parentum ut matrimonium sit validum. Sequuntur ferè heretici huius temporis.

Contrarium est de fide.

Respondeo, & Dico Primum: Fide tenendum est consensum parentum non esse necessarium, ut matrimonium quoad substantiam sit validum. Est definitum in Concilio Trident. sess. 24. cap. 1. in principio. Probatur Primum: Exemplis Scripturæ. Genes. 26. Esau inuitis parentibus vxores duxit, quas Scriptura semper vxores vocat. Iacob etiam sine consensu parentum vxores duxit, Gen. 36. Probatur Secundo: Ratione. Quia status vitæ, perpetuum vinculum continens, iure naturæ non potest pendere, nisi à consensu eorum qui illum capessunt. Illorum enim est consentire, quorum est onera illius tolerare. Et Confirmatur: Quia consensus parentum non videtur ob aliam causam posse requiri, quam ut maturius & prudentius inear: atque Matrimonium etiam imprudenter contractum valet.

Aduerte tamen: Ecclesiam huiusmodi matrimonia posse irrita reddere, si id iudicaret expedire, sicut matrimonia sine Parocho & testibus contracta irritauit.

Dico Secundo: Plerumque tamen parentum consensus est necessarius, ut licite & honestè à liberis matrimonium contrahatur. Ratio est: quia liberi iudicio sunt immaturo, ac proinde omnis ratio postulat, ut in re tanta vtantur consilio & directione parentum. Intellige, si animum ad matrimonium habeant. Vide Ambrosium lib. 1. de Abraham cap. vltimo. Argumenta hereticorum hoc tantum probant, non autem matrimonia esse inualida. Sed

86
Hic consensus requiritur, ut licite & honestè contrahatur.

Notandum est: Plerumque non esse peccatum mortiferum, quamvis consilium parentum non sequatur: nisi forte parentis voluntas graui ratione nitatur, & proles non habeant iustam aliquam rationem dissentendi; ut sit plerumque in coniugijs Principum. Vide Nauar. c. 14. n. 15.

Sine coactantes plerumque non peccat mortaliter.

Aduerte tamen: Si filius vel filia contraheret inuito parente, non idcirco posse priuari legitima, vel dote; ut docet Couar. 2. parte cap. 3. §. 8. vbi etiam addit quasdam Hispaniæ leges, quæ id permittebant, iure canonico cenferi reuocatas. Statur enim hoc Ius neminem graui metu posse compelli, alioquin irritum esse matrimonium: atqui metus amittenda dotis, vel legitima, est metus grauis: ergo. Non est tamen improbable, in aliquo casu posse illas leges habere locum, non quidem ad compellendum ut contrahas cum certa persona, sed ut non contrahas cum indigna. Vide Sotum dist. 29. qu. 1. art. 4.

Nec priuandi legitima vel dote.

CAPVT V.

De bonis matrimonij, & speciatim de insolubilitate ratione Sacramenti.

Notandum est: Esse tria matrimonij bona, quibus ipsum cohonestetur, & expetendum reddatur: scilicet, *Fidem, Prolem & Sacramentum*: ut docet D. Augustinus tum alibi, tum lib. 1. de Nuptijs cap. 11. & 17. Et Concilium Florentinum in instructione Armenorum. *Sacramentum* spectatur in contractu, & in vinculo insolubili, quatenus representat Christi & Ecclesie coniunctionem. *Fides* autem in vsu matrimonij. *Proles* in fructu. Vnde *Sacramentum* pertinet quasi ad habitum matrimonij; *Fides* ad actum; *Proles* ad effectum, qui per actum producitur.

87
Quæ bona matrimonij quidque operentur.

Dicuntur autem hæc bona excusare Matrimonium: quia si ipsum vinculi coniugale per se spectemus cum oneribus & incommodis, quæ secum adfert, nemini secundum rectam rationem esset expetendum. His autem Bonis, ac ornamentis cohonestatum, redditur dignum, quod secundum rectam rationem possit expeti.

D V B I V M I.

Vtrum matrimonium consummatum in veteri lege fuerit solubile per libellum repudij?

Multi censent Matrimonium consummatum non potuisse solui quoad vinculum per libellum repudij. Ita Bonaventura, Richardus & Domini-

88
Multi.